

Економічний інструментарій фаз управління напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств

Л. М. ТАРАНЮКⁱ, В. М. ІГНАТЧЕНКОⁱⁱ, Т. Ю. МАКАРЕНКОⁱⁱⁱ

В умовах домінуючих третього і четвертого технологічного укладу вітчизняним промисловим підприємствам потрібно відповідати світовим трендам у сфері інноваційного, логістичного, економічного, організаційного та соціального розвитку продуктивних сил. З метою адаптації промислових підприємств до сучасних умов ведення господарської діяльності доцільно використовувати трансформаційні методи управління, одним із яких є реінжиніринг бізнес-процесів, що формує ефективний перехід до стійкого стану суб'єкту господарювання в умовах ринкової економіки. Авторами удосконалено економічний інструментарій реалізації напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств за фазами його управління. Сформовано систему економічних показників фаз планування, обліку, контролю, аналізу, регулювання при впровадженні напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, що допоможе підвищити економічну ефективність господарської діяльності компаній промислового комплексу країни.

Ключові слова: реінжиніринг бізнес-процесів, система показників, фаза управління, життєвий цикл, підприємство.

Абревіатури:

РБП – реінжиніринг бізнес-процесів;

ФУНРБП – фаза управління напрямів реінжинірингу бізнес-процесів.

УДК 338.242.8.021.8:330.341.1:334.716:330131.5

JEL коди: D92, M21, P41, P42

Вступ. В умовах переходу суб'єктів господарювання до стійкого економічного розвитку в їх роботі формується основна мета щодо підтримки високого рівня конкурентоспроможності власних бізнес-процесів. Цю мету можливо досягти за умови вирішення таких завдань: досягнення високого рівня обіговості власного капіталу, встановлення конкурентної ціни готової продукції, створення відповідності міжнародним стандартам якості внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесів, забезпечення високого рівня кваліфікації персоналу, формування достатнього рівня конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках. Для виконання визначених завдань у діяльності промислових підприємств необхідне впровадження методичного інструментарію щодо фаз управління напрямками реформування вітчизняного промислового комплексу, у т. ч. радикальних трансформаційних змін, якими є РБП. Необхідно зосередити увагу на формуванні дієвої системи показників оцінки напрямів радикального перепроєктування бізнес-процесів,

ⁱ Таранюк Леонід Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та бізнес-адміністрування Сумського державного університету;

ⁱⁱ Ігнатченко Віталій Михайлович, аспірант кафедри економіки та бізнес-адміністрування Сумського державного університету;

ⁱⁱⁱ Макаренко Тетяна Юріївна, студент Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького Сумського державного університету.

© Л. М. Таранюк, В. М. Ігнатченко, Т. Ю. Макаренко, 2017.

спрямованої на проведення комплексного економічного моніторингу напрямів РБП. Отже, тематика цієї наукової статті на сьогодні є актуальною.

Постановка проблеми. Досліджуючи впровадження напрямів РБП у роботі підприємств промислового комплексу, необхідно зазначити, що від економічної оцінки необхідності впровадження напрямів РБП та моніторингу їх результативності залежить успіх проведення такого заходу радикальних трансформацій у діяльності промислових підприємств.

Проблемами оцінки ефективності напрямів РБП у роботі суб'єктів господарювання у своїх працях досліджували такі зарубіжні вчені: Храбал М. [1] – удосконалив процесорієнтований управлінський облік при проведенні етапів трансформаційних змін у діяльності підприємств; Тучек Д. [2] – запропонував нові стратегії в управлінні бізнес-процесами, використовуючи кількісну оцінку на прикладі діяльності суб'єктів господарювання Чехії; Даней К. та Донеллі Р. [3] – розробили нові методи оцінки радикальних трансформаційних процесів, що впливають на реалізацію проєктів діяльності компаній; Тао З. [4] – досліджував інструментарій реінжинірингу бізнес-процесів (саме ним удосконалено індикатори результативності бізнес-процесів підприємств соціальної сфери, що враховують концепцію управління Тейлора). Серед вітчизняних науковців, які займалися дослідженнями оцінки ефективності напрямів РБП, слід зазначити праці таких учених: Меховича С. А. [5] – удосконалив оцінку ефективності технологічного РБП при формуванні міжрегіональних зв'язків у діяльності виробничих підприємств; Дідух В. В. [6] – удосконалила індикатори оцінки результатів запланованих напрямів РБП та можливих їх наслідків у роботі підприємств машинобудівного комплексу; Гвоздь М. Ю. [7] – удосконалила інструментарій РБП у системі інноваційної діяльності промислового підприємства; Чухрай Н. І. [8] – сформувала методичний інструментарій управління підприємствами України, у тому числі враховуючи процеси трансформацій бізнес-процесів у діяльності промислових підприємств; Гриценко П. В. [9] – розробив методичний інструментарій вибору стратегій розвитку основних бізнес-процесів промислових підприємств після впровадження РБП у їх діяльності. Проаналізувавши наукові праці вчених-економістів, щодо досліджуваної тематики, необхідно відзначити, що залишається недостатньо дослідженим методичне забезпечення фаз управління напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, яке дозволяє комплексно оцінювати результативність проведення напрямів РБП на кожному етапі його реалізації.

Метою дослідження є удосконалення економічного інструментарію фаз управління напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств.

Завданнями дослідження є:

- дослідити основні показники інноваційної діяльності підприємств промислового комплексу України;
- сформулювати основні проблемні аспекти інноваційної діяльності суб'єктів господарювання;
- дослідити фази управління напрямів РБП промислових підприємств;
- сформулювати систему показників фаз управління напрямів РБП промислових підприємств.

Результати дослідження. В умовах кризового становища економіки країни та нестабільності в розвитку економічних систем виникає необхідність впровадження радикальних методів управління в роботі промислових підприємств. Одним із таких методів є реінжиніринг бізнес-процесів, який може кардинально підвищити рівень

економічної ефективності господарської діяльності та підняти рівень економічного потенціалу виробничих компаній. Для формування методичного базису фаз управління напрямів РБП промислових підприємств, під якими розуміються етапи планування, обліку, контролю, аналізу, регулювання цих напрямів РБП, проведемо аналіз основних показників інноваційної діяльності компаній України (табл. 1).

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах України [10]

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	З них – нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2000	14,8	1403	15323	631	9,4
2001	14,3	1421	19484	610	6,8
2002	14,6	1142	22847	520	7,0
2003	11,5	1482	7416	710	5,6
2004	10,0	1727	3978	769	5,8
2005	8,2	1808	3152	657	6,5
2006	10,0	1145	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	3661	1314	2,5
2015	15,2	1217	3136	966	1,4

Досліджуючи статистичні дані щодо впровадження інновацій на промислових підприємствах, процеси радикального перепроектування бізнес-процесів можна аналізувати через упровадження нових технологічних процесів, адже ці процеси є елементами технологічного РБП. Так, у 2000 р. на промислових підприємствах було впроваджено 1403 процеси, у 2010 р. – 2520, у 2015 р. – 1217 [10]. Маємо змінну динаміку кількості впроваджених нових технологічних процесів, що свідчить про змінний характер проведення нововведень на виробництві, який може залежати від багатьох факторів, таких як: різні обсяги фінансування технологічних нововведень, зміна політики уряду країни щодо інновацій у промисловому секторі.

Авторами вдосконалено систему показників, які характеризують процедурні аспекти ФУНРБП, що ґрунтується на спіральній моделі фаз управління реалізації функціональних завдань, яка була запропонована науковцем Левикіним І.В. [11] та дозволяє врахувати основні фази управління бізнес-процесів підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Процедурні аспекти ФУНРБП промислових підприємств
(удосконалено авторами на підставі [11])

Напрямок РБП	Стадія життєвого циклу бізнес-процесу	Фаза управління РБП
РБП, що характеризується разовими поліпшеннями	Формування мети, завдання, функцій	Планування
	Проектування	Облік
	Впровадження	Контроль
	Реалізація	Аналіз Регулювання
РБП, що характеризується клаптиковим документуванням	Формування мети, завдання, функцій	Планування
	Проектування	Планування. Облік
	Впровадження	Контроль. Аналіз
	Реалізація	Аналіз Регулювання
РБП, що характеризується тотальним моделюванням	Формування мети, завдання, функцій	Планування
	Проектування	Планування. Облік
	Впровадження	Контроль. Аналіз
	Реалізація	Аналіз Регулювання
РБП, що характеризується комплексним упорядкуванням діяльності	Формування мети, завдання, функцій	Планування
	Проектування	Планування. Облік
	Впровадження	Контроль. Аналіз
	Реалізація	Аналіз Регулювання

Дослідимо стадії управління напрямками РБП. Фаза «Планування» напрямів РБП відповідає за планування заходів щодо реалізації напрямку РБП, яка передбачає формування стратегічної мети і ключових завдань проведення напрямку реінжинірингу та функцій процесних команд. Фаза «Облік» містить облік фактичних показників, які характеризують перепроєктування бізнес-процесів. Фаза «Контроль» включає контроль виконання параметрів поточного напрямку РБП шляхом порівняння планових та фактичних параметрів напрямку РБП. Фаза «Аналіз» містить інструментарій дослідження відхилень від запланованих значень, які можуть бути пов'язані з порушенням процедури проведення напрямку РБП. Фаза «Регулювання» включає коригування (перепроєктування) бізнес-процесів та завдань внутрішнього та зовнішнього оточення промислового підприємства.

На підставі дослідження праць [1–9, 11] науковців авторами удосконалено економічний інструментарій фаз управління напрямів РБП промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, містить систему економічних показників фаз планування, обліку, контролю, аналізу, регулювання при реалізації напрямів РБП промислових підприємств, що дозволяє більш комплексно проводити оцінку успішності реалізації напрямів РБП. Сформовану авторами систему показників ФУНРБП наведено в табл. 3.

Система показників ФУНРБП промислових підприємств

Фаза управління РБП	Група показників експрес-оцінки напрямків РБП	Показник, од. вим.
Планування	Емпіричності бізнес-процесу	Кількість стратегічних пріоритетів, одиниць; інтегральний показник функцій та завдань команди бізнес-процесу, бали
Облік	Якості бізнес-процесу, фрагментації бізнес-процесу	Рівень кваліфікації трудових ресурсів, які здійснюють перепроєктування бізнес-процесів, умовні одиниці (у. о.); коефіцієнт відповідності технологічних процесів на виробництві стандартам якості ISO 9001:2015, у. о.; рівень складності маршрутизації бізнес-процесу, у. о.
Контроль	Результативності бізнес-процесу	Обсяг виробленої та реалізованої продукції промисловим підприємством у період проведення РБП, одиниць; прибуток від функціонування бізнес-процесів, грошові одиниці, гр. од.; операційні витрати на перепроєктування бізнес-процесів, гр. од.
Аналіз	Тривалості бізнес-процесів, обіговості бізнес-процесів	Тривалість обробки замовлення на виготовлення готової продукції після перепроєктування БП, днів; час обігу обігових коштів після перепроєктування бізнес-процесів підприємства, днів; коефіцієнт обороту обігових коштів бізнес-процесу, кількість оборотів
Регулювання	Стійкості бізнес-процесів	Рівень капіталізації підприємства після перепроєктування бізнес-процесів, у. о.; рейтинг інвестиційної привабливості підприємства при проведенні РБП, у. о.

Необхідно зазначити, що сформована система показників ФУНРБП дозволяє більш комплексно проводити оцінку кожної фази управління напрямів РБП промислових підприємств та завчасно впроваджувати необхідні організаційні, економічні, технічні, логістичні заходи, що спрямовані на успішне проведення обраного напрямку РБП у роботі промислових підприємств, який дозволяє отримувати суттєве підвищення ефективності господарської діяльності виробничої компанії.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Існує нагальна проблема впровадження інновацій у діяльності промислових підприємств. При дослідженні показників упровадження інновацій на промислових підприємствах України авторами встановлено, що серед основних проблем інноваційної діяльності компаній необхідно відмітити: низький рівень впровадження нових технологічних процесів, інноваційних видів продукції. Також відмічається високий ступінь використання власних коштів для здійснення інноваційної діяльності підприємствами та низький ступінь іноземного капіталу, який фінансується на інноваційні заходи вітчизняних компаній. Досліджено фази управління напрямками РБП промислових підприємств, які містять планування, облік, контроль, аналіз та регулювання. Авторами сформовано систему показників ФУНРБП промислових підприємств на засадах груп показників експрес-оцінки напрямів РБП. Перспективою подальших наукових розробок має стати дослідження у сфері розроблення економічного інструментарію для кожного напрямку РБП окремо, враховуючи специфіку його проведення в господарській діяльності промислових

підприємств та практичне опробування сформованого економічного інструментарію ФУНРБП при впровадженні напрямів РБП суб'єктами господарювання.

Література

1. *Hrabal, M.* Process-Oriented Managerial Accounting / M. Hrabal // *International Advances in Economic Research*. – 2016. – № 2 (22). – P. 225–227.
2. *Tuček, D.* New Strategy for Business Process Management – Quantitative Research in Czech Republic / D. Tuček // *International Advances in Economic Research*. – 2017. – № 1 (23). – P. 131–132.
3. *Durney, C. P.* Managing the Effects of Rapid Technological Change on Complex Information Technology Projects / C. P. Durney, R. G. Donnelly // *Journal of the Knowledge Economy*. – 2015. – № 4 (6). – P. 641–664.
4. *Tao, Z.* Process Reengineering for Quality Improvement in ICU Based on Taylor's Management Theory / Z. Tao // *Cell Biochemistry and Biophysics*. – 2015. – № 2 (72). – P. 349–352.
5. *Мехович, С. А.* Формирование региональных межотраслевых связей на основе концепции технологического реинжиниринга : монография / С. А. Мехович. – Харьков : Апостроф, 2013. – 445 с.
6. *Дідух, В. В.* Оцінка результативності запланованих заходів з реінжинірингу бізнес-процесів та можливих позитивних наслідків / В. В. Дідух // *Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова*. – 2015. – Т. 20. – Вип. 1/2. – С. 81–85.
7. *Гвоздь, М. Я.* Використання інструментарію реінжинірингу в структурі інноваційної діяльності машинобудівних підприємств / М. Я. Гвоздь // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Проблеми економіки та управління*. – 2009. – № 640. – С. 248–251.
8. *Сучасний інструментарій та галузеві особливості управління підприємствами України* : монографія / за наук. ред. Н. І. Чухрай. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 352 с.
9. *Гриценко, П. В.* Визначення стратегічних напрямів розвитку основних бізнес-процесів промислових підприємств після впровадження реінжинірингу / П. В. Гриценко // *Механізм регулювання економіки*. – 2015. – № 2. – С. 38–44.
10. *Впровадження інновацій на промислових підприємствах* // Сайт державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (Актуально на 03.06.2017).
11. *Левыкин, И. В.* Моделирование фаз управления бизнес-процессами / И. В. Левыкин // *Сборник с докладами международная научная конференция «Украина-България-Европейски Съюз: съвременное состояние и перспективы»*. Т. 1. – Варна : «Наука и икономика», 2016. – С. 98–103.

Отримано 07.06.2017 р.

Економический инструментальный фаз управления направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий

ЛЕОНИД НИКОЛАЕВИЧ ТАРАНЮК*,
ВИТАЛИЙ МИХАЙЛОВИЧ ИГНАТЧЕНКО**,
ТАТЬЯНА ЮРЬЕВНА МАКАРЕНКО***,

** доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики и бизнес-администрирования Сумского государственного университета, ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина, тел.: 00-380-542-332223, e-mail: lnt@ukr.net*

*** аспирант кафедры экономики и бизнес-администрирования Сумского государственного университета, ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,*

Leonid M. Taraniuk, Vitaly M. Ignatchenko, Tetiana Y. Makarenko.
Economic Instruments Phases Management of Directions
of Business Processes Reengineering of Industrial Enterprises

тел.: 00-380-542-332223, e-mail: darta4ok@gmail.com

*** студент Учебно-научного института финансов, экономики и менеджмента
имени Олега Балацкого Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-332223, e-mail: tm99ua@gmail.com

В условиях доминирующих третьего и четвертого технологического уклада отечественным промышленным предприятиям нужно соответствовать мировым трендам в сфере инновационного, логистического, экономического, организационного и социального развития производительных сил. С целью адаптации промышленных предприятий к современным условиям ведения хозяйственной деятельности целесообразно использовать трансформационные методы управления, одним из которых является реинжиниринг бизнес-процессов, формирующий эффективный переход к устойчивому состоянию субъекта хозяйствования в условиях рыночной экономики. Авторами усовершенствован экономический инструментарий реализации направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий по фазам его управления. Сформирована система экономических показателей фаз планирования, учета, контроля, анализа, регулирования при внедрении направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий, которая поможет повысить экономическую эффективность хозяйственной деятельности компаний промышленного комплекса страны.

Ключевые слова: реинжиниринг бизнес-процессов, система показателей, фаза управления, жизненный цикл, предприятие.

Mechanism of Economic Regulation, 2017, No 3, 47–54
ISSN 1726-8699 (print)

Economic Instruments Phases Management of Directions
of Business Processes Reengineering of Industrial Enterprises

LEONID M. TARANIUK*,
VITALY M. IGNATCHENKO**,
TETIANA Y. MAKARENKO***

* *Dr. (Economics), Professor, Professor of Department of Economics and Business Administration,*
Sumy State University,
R.-Korsakova St., 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-332223, e-mail: lnt@ukr.net

** *Postgraduate Student of Department of Economics and Business Administration,*
Sumy State University,
R.-Korsakova St., 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-332223, e-mail: darta4ok@gmail.com

*** *Student of Balatsky Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management,*
Sumy State University
R.-Korsakova St., 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-332223, e-mail: tm99ua@gmail.com

Manuscript received 7 June 2017

In the conditions of the dominant third and fourth technological order, domestic industrial enterprises must meet the world trends in the field of innovative, logistical, economic, organizational and social

development of productive forces. In order to adapt industrial enterprises to modern business conditions it is expedient to use transformational methods of management, which is the reengineering of business processes that lead to a more effective transition to a sustainable state of the business entity in a market economy. The authors perfected the economic tools for realization of directions of reengineering business processes of industrial enterprises in the phases of its management. A system of economic indicators of the phases of planning, accounting, control, analysis, regulation in the implementation of directions of reengineering of business processes of industrial enterprises has been formed, which will help increase the economic efficiency of economic activities of companies in the industrial complex of the country.

Keywords: business process reengineering, system indicators, phase management, life cycle, enterprise.

JEL Codes: D92, M21, P41, P42

Tables: 3; *References:* 11

Language of the article: Ukrainian

References

1. Hrabal, M. (2016). Process-Oriented Managerial Accounting. *International Advances in Economic Research*, 2 (22), 225–227.
2. Tuček, D. (2017). New Strategy for Business Process Management – Quantitative Research in Czech Republic. *International Advances in Economic Research*, 1 (23), 131–132.
3. Durney, C. P., Donnelly R. G. (2015). Managing the Effects of Rapid Technological Change on Complex Information Technology Projects. *Journal of the Knowledge Economy*, 4 (6), 641–664.
4. Tao, Z. (2015). Process Reengineering for Quality Improvement in ICU Based on Taylor's Management Theory. *Cell Biochemistry and Biophysics*, 2 (72), 349–352.
5. Mekhovich, S. A. (2013). *Formirovaniya regionalnich meczotraslevich svyazey na osnove koncepcii tehnologicheskogo reinczhiniringa* [Formation of regional interbranch relations based on the concept of technological reengineering: monograph]. Kharkov: Apostrophe, 445.
6. Didukh, V. (2015). Otsinka rezultativnosti zaplanovanih zahodiv de reinzhiniringu biznes protsesiv- positive autem mozhlivih naslidkiv [Assessment of the impact of planned business process reengineering and possible benefits]. *Visnik Odeskogo Natsionalnogo Universitetu im. I. I. Mechnikova*, 20, 1/2, 81–85.
7. Gvozd, M. Y. (2009). Viktoristannya instrumentariyu reinzhiniringu in societates ex strukturi innovatsiynoї diyalnosti mashinobudivnih pidpriemstv [Use reengineering tools to structure innovation engineering companies]. *Visnik Natsionalnogo universitetu "Lvivsky politechnichny institut"*, 640, 248–251.
8. Chukhrai, N. I. (2014). Suchasnyj instrumentarij ta galuzevi osoblivosti upravlinnya pidpriemstvami Ukraini [*Modern tools and features industry business management Ukraine: monograph*]. Lviv: Lviv Polytechnic National University Publishing House, 352.
9. Gritsenko, P. V. (2015). Vznachennya strategichnih napryamiv rozvitku maxime biznes- protsesiv promyslovuch pidpriemstv pislya vprovadzheniya reinzhiniringu [Determining the strategic directions of the main business processes of industrial enterprises after the implementation of reengineering]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, 2, 38–44.
10. State Statistics Service of Ukraine (2012). *Vprovadzheniya innovatsiy in promyslovich pidpriemstvah* [Innovating in industrial companies]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>. (Available at 03.06.2017).
11. Levykin, I. V. (2016). Modelirovanie faz upravleniya bisnes-procesami [Modeling phase control business processes]. *Zbornik s dokladi mizdunarodna nauchna konferencziya "Ukraina-Bulgaria-Evropejski Sojuz: sovremeni sostoyanie i perspektivi"*, 1, 98–103.